

אנשים אחרים הם

(קטע מסיפור)*

יהודית הנדל

יהודית הנדל

הוא קפץ ותפס בשיח. אצבעותיו נתעוותו. השיח נשמט מידו, וזרועו, דקורה, נטפה דם. - אני אחזור ואתבצר בסלע, אמר, אולי כבר ישנו מישהו בסלע. כן, אדם ישנו בסלע. ואולי נחש ישנו בסלע. מימי לא ראיתי נחש אני לא יודע איך זוחל נחש ואולי יש נחש במקום שאני רובץ ואני חוזר לסלע. כן, אני חוזר לסלע. לייזר אומר שעטלפים יש פה בהרים. אבל אני כובע פלדה יש לי. עטלפים לא חודרים דרך כובע פלדה ואני כובע פלדה יש לי. אבל לעינים הם יבואו. זה כן. לעינים הם יבואו.

האדמה היתה לחה. ריח רקבובית עלה ממנה, ריח חלזונות ועשבים, חזיעתו נתמססה ונתערבה בעפר הלח. הוא ריחרח סביבו ככלב. העפר המסופג זיעה מילא את נחיריו. לאות נוקשה נערמה עליו ולא היה איכפת לו כלום עכשיו. הוא חיטט בעפר ביגיעה של טמטום. מחשבות מנותקות רצעו את ראשו. איך ישב ארבעה ימים על חוף הנחל אחרי שעבר את גדר מחנה ההסגר, גווע ברעב ומרט עשבים באדישות. מה יש להתרגש? מה יש להתרגש? אמר, ואולי אכדו כולם ורק אני ניצלתי. וחבל על לייזר, אמר, בסך-הכל לא היה רשע כל-כך ורק היה מכוער ומדבר מכוער בזמן שהוא, שפטל, יודע לשאת חן, הנה גם בפני פאולה נשא חן. פתאום נדמה היה לו שמזמזם שם משהו. איזה עוף מזמזם שם, לא שום עוף לא מזמזם שם, האשה השמנה שסיפרה לו על מות אשתו וילדתו גם כעיניה נשא חן והיתה מוכנה להישאר איתו ורק שהיתה מתייפחת, למה היתה מתייפחת?

הוא לפת את רובהו, מנסה שוב לזכור את פירוש המלה ההיא שנשתבשה בזכרונו. הכוכבים התנדדו בסחרחרות. מה איכפת מלה, מה איכפת מלה, אמר, ולייזר אמר שהחיים אין להם טעם. כן, ככה הם החיים, אמר, זה לייזר יודע. אבל גם המוות אין לו טעם, וגם זה לייזר יודע ודעתי נטרפת עלי מאימה. זהו דעתי נטרפת עלי מאימה.

קולות הגיעו לאוזניו. הוא סידק את פיו ונהם: א...ני פ...פה. נשמעה יריה. א-א...ני פ...פה. פ...פה, יורים עלי. הוא דחק את ראשו לתוך הנקיק וסנטרו נקש בסלע. הקולות התקרבו ברורים. האוייב.

הוא זחל אחורנית, כסרטן, מתגלגל במדרון הרך. אוזניו נאטמו. הוא חיפש אחרי הרובה וראה ששכח את הרובה. הוא הצטמד לקרקע המסולעת. היעדר הרובה לא הגביר את פחדו, ורק בדידותו הוכפלה ללא נשוא, כמו היה יצור חי לידו - ואבד. הוא המשיך לזחול, תופס באבן. האבן נעקרה ונידרדרה והוא נידרדר עימה והמום מצא את עצמו בוואדי. הוא גישש באצבעותיו. אבנים פה, אבנים פה, אמר. תופס סלע אחרי סלע וזוחל. לא יודע לאן, לא מרגיש איך הלילה הולך וכלה ופתאום ראה שהלבינו צוקי הסלעים.

כאשר נסתמכה האפרורית לכחול של ערב התחילו מתפוצצות יריות. רעמים יהדהדו בהרים ורשפים זרחו על גוש סלע וכבו. שפטל התכווץ, מצמיד את כליו לחזהו, בתיי-שחיו בוצצים זיעה. הוא השתטח ונצמד לסלע, מסופג לחות כחילזון. עפר התגבב בעיניו ובנחיריו, והאפרוריות התפוררה לשיחים, לגבשושיות של צוק וקוצים חודרים. הוא פזל לגלות את לייזר, מוצא אותו רכון על סלע, עיניו עיניי-נשוף. גם את המפקד הצהבהב ראה, דמות צללית כהה, מקפץ בין הצוקים. הוא גלגל את עיניו, מביט במפקד בהערצה ובאימה, זוחל אליו על גחונו. שוב הרעים מטר יריות. המפקד פקד לא לענות. קולו הנמוך המלחש המה כמשב רוח בין הסלעים ושפטל נעצר בנקיק שלו, נובר באדמה, משקע בה את ראשו, ועגלגל ומעופר דמה לחפרפת.

החשיכה נתעבתה. ההרים השחירו. מעבר להם נתכחלו השמים, צעיף שקוף ומכוכב-זהב. הוא ראה שהעצים רועדים. הוא תפס בגזע עץ. ידיו נדקרו קוצים. נחשול של יריות נשבר בהרים והדהד כמו במינהרה אדירה חלולה צולפת ברקים. הוא התקפד במבצרי-הצוק שלו דוחק את ידיו ורגליו אל בטנו. פתאום היתה דממה בין הסלעים. שוב ראו רק צלקות אפורות של צוקים וכתמי צמרות שחורים שהתחבטו בהן. קריאה הגיעה לאחניו:

"ל-ס-ג-ת."

מקריאת הפתאום הזדעזע. צמרמורת עברה בגופו והוא שכח את פירושה של המלה. מסותר בנקיק הצטנף במחבואו עוד יותר, מנסה בכל מאמצי כוחו לזכור, לזכור. אבל בשום פנים לא יכול לזכור. הוא בלש על סביבותיו. דבר לא זע בקרבנות. הקריאה חזרה מרוחקת מעט ועמומה:

"ל-ס-ג-ת!"

לסגת, חזר שפטל. לא, אני לא זוכר, ריבוננו של עולם, אני לא זוכר. מה זה לסגת מה זה, אני לא זוכר זה לא זוכר זה לא זוכר מה זה.

הוא התבלבל לגמרי. הוא זחל. נבר באדמה. הצמיד אליו את רובהו. חזר פעמים אין ספור במלמול מטורף על המלה ההיא, לא יודע מה לעשות. עור ידיו היה מכורסם מאימה. הוא התרומם לזנק, הד עמום היכה בסלע ורוח צלחה בנהמה של משב את ערוץ הבקעה. הוא חזר והתכווץ בנקיק ושפתיו מעופרות. נהמה קרועה נפלטה מחזהו. כל עומס הדיכאון של שנים רבות, זרותו שלו במציאות ההרים הזאת ובכל המתחולל סביבו והפתאומיות בה הוטל למלחמה - התקשו בו לנקודת-פחד אחת. הרעד ברגליו התפשט בכל גופו וכרך את צווארו עד חנק, והוא הביט סביבו בזהירות, מוצא את עצמו מסוגר בסלע כמו בלוע חבית חשוקה.

הדממה היתה כבדה ומשונה והוא לפת בזרועו את הסלע. מפוכח משהו נפל עליו עכשיו פחד הלילה הזר. ואין נפש חיה מסביב. אין נפש חיה אין זיע. לא. אין זיע. מישהו הולך? לא. אף אחד לא הולך אין זיע זה ענף נע. כן. ענף נע. מישהו זוחל מאחורי הענף. כן. מישהו זוחל מאחורי הענף. לא. אף אחד לא זוחל מאחורי הענף. הרוח מורטת בשיח. לא, הרוח לא מורטת בשיח, קפוא הכל. וודאי, קפוא הכל. העצים קפאו. כל העצים קפאו ורק את הסלעים רואים. סלעים אפורים. כן, סלעים אפורים ולילה שחור. והוא, שפטל, בתוך הסלעים. ואולי רואה אותו מישהו בתוך הסלעים? במקום בהיר הוא רובץ. וודאי, במקום בהיר הוא רובץ, ואיפה כולם? אולי הלכו להם. אולי הלכו להם. וודאי הלכו להם.

כמעט נחנק מחימה ומאימה. עכשיו לבדו הוא פה. ואת הדרך הוא לא יודע. - הוא חיטט בכובע הפלדה, מניף אותו באוויר ומיד חזר וחבש אותו לראשו. מגע המתכת הצוננת במצחו נסך עליו מרגוע מחר והוא גיפף את שולי הכובע באצבעותיו, מתמסר לחיות הנעלמה שזרמה אליו מתוך המתכת המעוגלת, כמו מתוך-גוף קרוב ומרטיט ברטט כמוס. זכרונו נצטלל, נתערפל, ושוב נצטלל, והוא ראה בערבוביה את לייזר נושא את תרמילו ואת פאולה נעלמת על הרציף ואת המפקד הצהבהב קופץ מסלע לסלע בלי פחד. ואני פה. אני פה. מה אני אעשה פה כל הלילה בהרים. לבדי אני פה בהרים. לבדי אני פה בהרים ואת ההרים אני לא מכיר.

*מערכת "עתון 77" מצאה ענין לפרסם קטע מתוך סיפור המופיע בסיפורה הראשון של יהודית הנדל ("אנשים אחרים הם", קובץ סיפורים, ספרית פועלים, 1952). כשהופיע "אנשים אחרים הם" הוא היה ספר חריג, והעדיפו להתעלם ממנו, והוא אכן נדחק ונשכח. הספר יצא לאור בזמן שהספרות עסקה במלחמת השחרור, וחשפה את הצד ההירואי של החיים, שעה שיהודית הנדל כתבה על אנשים צדדיים, אנשי שוליים של החברה, ולא גיבורי המלחמות. הסיפור היחידי בקובץ שיש לו קשר למלחמת השחרור - הוא סיפור על איש גח"ל המגיע לארץ אחרי המלחמה, מה שקוראים "ניצול שואה", ושולחים אותו ישר להרי ירושלים, כאשר הוא אפילו אינו יודע להחזיק רובה. כידוע מאות אנשי גח"ל נהרגו כאלמונים.

היה זעם רב בשעתו על הסיפור הזה. והטענה היתה: כבר אין לך על מה לכתוב היום, רק על זה?